

Pjesme su uglavnom grupirane prema ličnostima koje se u njima spominju, i to ovako: o ideolozima, osnivačima i organizatorima (26), revolucionarima organizatorima (10), revolucionarnim vojvodama (91), učenicima revolucionarima (1), djevojkama; vojvodama i borcima (17), kuririma (1), starcima (1), pripadnicima drugih narodnosti — Bugarima i Vlasima (21), rodbini revolucionara (4), ustanku (33), krvnicima i neprijateljima (12) i špijunima (8). Većina pjesama vezana je uz tridesetak istaknutih ličnosti iz ustanka čije su i slike donesene. Na taj način grupirane pjesme još jače ističu da je to zaista bila borba makedonskog naroda koja je imala za cilj uspostavljanje nezavisne i slobodne Makedonije.

Na kraju knjige nalazi se rječnik s objašnjenjima i podacima o događajima i ličnostima, imenski registar ličnih, geografskih i topografskih imena, kronološki opis događaja od godine 1893. do godine 1912, podaci odakle su uzete pjesme, bibliografija i pregled pjesama po azbučnom redu.

Osim dokumentarne ova zbirka ima i umjetničku vrijednost. Čitajući je osjećamo živo bilo makedonskog naroda, njegovu prirodu i dušu, njegovu žarku želju za slobodom.

Ante Nazor

KATALOG ČESKÝCH LIDOVÝCH BALAD, IV. Rodinná tematika, Sestavila MARTA SRAMKOVÁ, Československá akademie věd, Ústav pro etnografii a folkloristiku, Praha 1970, 274 str. + 29 str. u prilogu + 16 karata.

Razrađeni katalog tipova čeških narodnih balada pruža nam ovom publikacijom uvid u balade s obiteljskom tematikom. Grupa znanstvenih radnika iz Brna pod rukovodstvom dra Sirovátke već se, naime, duže vremena bavi katalogizacijom narodnih pripovjednih pjesama prema prijedlozima i uputama Komisije za narodnu poeziju pri Međunarodnom društvu za etnologiju i folklor (Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore — SIEF), o čijoj će akciji biti više govora u drugom napisu.

Vrela za ekscerpte kataloga bilo je zaista mnogo: bila su to ne samo štampana izdanja čeških balada već je ekipa katalogizatora obradila i rukopisne zbirke pohranjene u Institutu za etnografiju i folklor u Pragu i Brnu. Svaka balada koju donosi ova zbirka raščlanjena je u epizode — tzv. »narrative units«, a svaki tip je zatim donesen i u njemačkom prijevodu. Autorica nekim detaljima olakašava snalaženje u katalogu: dodaje tradicionalne naslove balada, najčešće početke pjesama, popis varijanata iz Češke, Moravske i Šleske, zabilježene varijante čeških jezičnih otoka i rukopisne slovačke varijante. Varijante su središnje geografskim redom idući od zapada prema sjeveru. Podaci koji prate svaku varijantu također su dovoljno iscrpni (mjesto i vrijeme zapisa — izvor — broj stihova i strofa, notni zapis — ako postoji). Tu je i sekundarna literatura kao i 16 karata koje jasnim simbolima prikazuju rasprostranjenost odabranog tipa balade i stupanj njegove razvijenosti, odnosno kompletnosti.

Kako se ne bismo izgubili u mikrosistemu, balade su još jednostavno podijeljene u podtematske skupine, kao što je npr. »dokaz ljubavi«, »smrt«, »incest« ili »ubojstvo i pokušaj ubojstva« i sl. Preglednost fonda čeških narodnih balada dopunjena je u ovoj publikaciji konciznim prilogom s uputama za upotrebu kataloga i uvodom na njemačkom jeziku.

M. Šrámková utvrdila je i terminologiju, i još jednom ponovila dosadašnje stavove Komisije za narodnu poeziju, po čijim principima je i stvaran ovaj nacionalni katalog balada. Izdanju bi se eventualno mogao zamjeriti neelitan tisak, koji kao da sugerira radni karakter publikacije, a u stvari ona je rezultat dugotrajnog rada s trajnim rezultatima.

Nives Ritig

POEZIJA KREST'JANSKIH PRAZDNIKOV, Vstupitel'naja stat'ja, sostavlenie, podgotovka teksta i primečanja I. I. ZEMCOVSKOGO, 2. izd., Sovetskij pisatel', Leningradskoe otdelenie, Leningrad 1970, 639 str.

I. I. Zemcovski priredio je zanimljivu zbirku ruskih prigodnih pjesama nastalih uz razne gospodarske događaje i crkvene blagdane. Tu su se pod nazivom »Poezija uz seljačke blagdane« prvi put našle u izboru — većinom malo poznate širem krugu čitalaca — najljepše običajno-prigodne pjesme što ih je tijekom tisuću godina stvarao ruski narodni stvaralac i sačuvao ih do naših dana u usmenoj predaji. Čitajući knjigu doznajemo za mnoge pojedinosti o tim pjesmama, koje su u minulim stoljećima zauzimale istaknuto mjesto u životu ruskih seljaka. Uz pjesme upoznajemo i stare ruske običaje, posebno one uz blagdane grupirane oko zimskog i ljetnog solsticija i proljetnog i jesenjeg ekvinocija, što se poklapa i sa starim ruskim kalendarom a istodobno čini i godišnji poljodjelski krug. Zemcovski izborom pjesama potvrđuje da su rusku seljačku poljodjelsku godinu od starine pratili praznici bogati originalnom poezijom, glazbom i plesom i drugim oblicima narodnog stvaralaštva.

Knjiga je sastavljena iz tri dijela: uvodne rasprave (50 str.), tekstova — 750 pjesama (486 str.) i dodatka (100 str.).

Uvodna rasprava »Poezija uz ruske poljodjelske blagdane« podijeljena je u deset poglavlja: u prvom se govori o odnosu gospodarske i kalendarske godine — događajima i blagdanima tijekom godine; u drugom o pjesničkom jezičnom izrazu i realističkim slikama života; u trećem o bogatom repertoaru događaja uz Novu godinu; u četvrtom uz poklade; u petom o proljetnim blagdanima (od 9. ožujka do 23. travnja), u šestom o proljetno-ljetnim blagdanima (Sveto Trojstvo i Duhovi, Petrovo), u sedmom o sudjelovanju žena i djevojaka u ljetnim blagdanima; u osmom o proslavi najdužeg dana u godini i Ivanju (Ivan Kupalo), u devetom o slavljenju žetve i desetom o povijesnim, ekonomskim, psihološkim i drugim uvjetima javljanja obrednih pjesama i njihovu značenju. Da bi čitaoci lakše razumjeli pjesme, Zemcovski ih informira o blagdanima uz koje su pjesme nastajale, navodeći ih 28 (među njima se ističu: doček Nove godine, doček proljeća i svečanosti oko ubiranja plodova). I pjesme uz blagdane i one uz gospodarske radove bile su ispunjene obrednim funkcijama. Ta poezija prema mišljenju Zemcovskog (a s njim se možemo složiti) — predstavlja danas ne samo povijesnu nego i umjetničku vrijednost.

U drugom je dijelu knjige 750 pjesama razvrstano u pet većih grupa (uz božićne i novogodišnje blagdane, uz poklade, uz doček proljeća, uz Sveto Trojstvo i Duhove i uz Ivanje) i u više manjih podgrupa (npr. kolede, napitnice, razne pokladne i proljetne pjesme, jurjevske pjesme, duhovske, petrovske, žetelačke i dr.).